

Nr 228.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till främjande och nyttiggörande av vissa uppfinningar m. m.; given Stockholms slott den 19 april 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 april 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö, anför:

Den 2 februari 1940 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst fem personer för att verkställa utredning i frågan om främjande och nyttiggörande av uppfinningar och tekniska uppslag av betydelse för folkförsörjningen och försvarsberedskapen m. m.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade jag den 8 februari 1940 såsom utredningsmän statssekreteraren K. E. Elliot, tillika ordförande, verkställande direktören i aktiebolaget Stockholms bryggerier fil. doktorn E. H. B. Almgren, myntdirektören A. G. Grabe, professorn vid tekniska högskolan H. Kreüger samt vikarierande verkställande direktören i ingenjörsvetenskapsakademien, civilingenjören E. Velander.

Sedan utredningsuppdraget slutförts hava utredningsmännen den 21 mars 1940 överlämnat ett betänkande med förslag i ämnet. Betänkandet, vilket är enhälligt, har föregåtts av överläggningar dels med medlemmar i svenska uppfinnareföreningens styrelse samt med andra personer, vilka syssla med uppfinnarverksamhet eller som i sin gärning komma i beröring med uppfinnare och deras problem, dels ock med representanter för andra av utredningsuppdraget berörda intressen.

Efter en redogörelse för vissa tidigare framställningar och förslag samt för befintliga möjligheter och anordningar till främjande och utnyttjande av uppfinnarverksamheten anföra *utredningsmännen* bland annat, att de allmänna åtgärder, som i vårt land hittills vidtagits i syfte att tillgodose uppfinningsväsendets behov, vore av förhållandevis ringa räckvidd. Statens insatser på området måste, framhålla utredningsmännen, betecknas såsom obetydliga, särskilt med tanke på det värde ur olika synpunkter, som uppfinnarverksamheten representerade; medel, som i här berörda syfte ställdes till förfogande av statskassan, kunde, förståndigt använda, bliva av stort gagn för samhället i dess helhet. Att behov av ytterligare åtgärder föreläge vore enligt utredningsmännens mening obestridligt.

Utredningsmännen anföra vidare sammanfattningsvis, att ehuru de vid fullgörande av sitt uppdrag genomgått samtliga de områden, inom vilka åtgärder till främjande och nyttiggörande av uppfinnarverksamheten kunde vara erforderliga, de emellertid i främsta rummet inriktat sig på att finna en lösning för tillgodoseende av de aktuella av krisläget föranledda behoven. Det sätt, på vilket utredningsmännen sålunda fattat sitt uppdrag, hade synts dem motiverat såväl av de rådande förhållandena som av de för utredningen givna direktiven, däri tonvikten lagts på uppfinningar och uppslag av betydelse för försvarsberedskapen och folkförsörjningen, ävensom slutligen av den korta tid, som stått till förfogande för uppdragets fullgörande. Även mera krisbetonade åtgärder, som av utredningsmännen föresloges, kunde emellertid, framhålla utredningsmännen — om än de av naturliga skäl måste få en tillfällig karaktär — beräknas bliva av värde för uppfinnarverksamheten som sådan. Det borde också understrykas, att de erfarenheter, som vunnes genom berörda åtgärder, torde få betydelse vid övervägande framdeles av stödanordningar på längre sikt.

De av utredningsmännen föreslagna åtgärderna äro följande, nämligen:

1) att en Statens uppfinnarnämnd inrättas med uppgift att främja och nyttiggöra uppfinningar och tekniska uppslag, vilka med hänsyn till deras möjlighet att med erforderlig snabbhet och rimliga medel tillgodose aktuella behov äro av värde för försvarsberedskapen eller folkförsörjningen, ävensom att i anslutning härtill under tionde huvudtiteln anvisas

dels till Statens uppfinnarnämnd: Administrationskostnader å tilläggsstat för innevarande budgetår ett förslagsanslag av 8,000 kronor samt å riksstaten för budgetåret 1940/41 ett förslagsanslag av 30,000 kronor,

dels ock till Statens uppfinnarnämnd: Undersöknings- och försökskost-

nader å tilläggsstat för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 500,000 kronor;

2) att under tionde huvudtiteln vidare anvisas för möjliggörande av exploatering av vissa uppfinningar å tilläggsstat för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor;

3) att det såsom bidrag till uppfinnarekontoret för budgetåret 1940/41 anvisade anslaget å 8,000 kronor höjes till 20,000 kronor och att alltså för nämnda budgetår anvisas ett tilläggsanslag för ändamålet å 12,000 kronor; samt

4) att lag utfärdas om ändrad lydelse av 9 § förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent, på sätt ett betänkandet bifogat förslag i ämnet utvisar.

Slutligen kan nämnas, att utredningsmännen diskussionsvis upptagit till behandling vissa uppfinnarverksamheten berörande spörsmål utan att beträffande desamma framlägga några preciserade förslag till åtgärder.

Sålunda erinras om att genom verkstadsskolorna ävensom genom det nya statens hantverksinstitut vissa möjligheter beredas uppfinnare att till billigt pris erhålla hjälp med modellbyggen samt lokalutrymme för experimentarbeten. Utredningsmännen tillstyrka att, i den mån ökat statligt stöd åt dylik verksamhet bleve behöfligt, sådant stöd lämnades i största möjliga utsträckning. Vidare uttalas den förhoppningen, att det tekniskt-vetenskapliga forskningsarbetet, vars betydelse för uppfinnarverksamheten utredningsmännen starkt framhålla, måtte få påräkna allt stöd från statsmakternas sida. Utredningsmännen erinra därvid, att vissa av de utav dem framlagda förslagen torde bliva av betydelse även för tekniskt-vetenskaplig forskning. Beträffande slutligen det sista stadiet av en uppfinning, nämligen dess exploatering, anföra utredningsmännen, att de haft under övertvägande frågan om bildande av ett ekonomiskt företag, halvstatligt eller statligt, med uppgift att omhändervä exploateringen av uppfinningar. Frågan vore emellertid av mycket invecklad art och stora svårigheter mötte för en tillfredsställande utveckling. Utredningsmännen hava ansett sig icke böra framlägga något förslag i ämnet. Icke heller hava de velat föreslå statliga åtgärder för anordnande av någon »uppfinnarbör» eller av uppfinnarmässor, en tanke som även varit under diskussion inom utredningen. Anordnandet av exempelvis uppfinnarmässor, där uppfinningar kunde utställas och hugade spekulanter hade tillfälle att taga del av uppfinnarverksamhetens senaste resultat, borde kanske icke fränkännas betydelse. Det borde emellertid enligt utredningsmännens mening ankomma på vederbörande intressenter själva att, om de funne sådant påkallat, genom sina egna organisationer föranstalta om åtgärder i berörda hänseenden.

Över betänkandet hava, efter remiss, *yttranden* avgivits av statskontoret, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, chefen för försvarsstaben, statens industrikommission, statens livsmedelskommission, ingenjörsvetenskapsakademien, Sveriges industriförbund, forskningens beredskapsorganisation, svenska teknologföreningen, svenska uppfinnareföreningen, svenska patentombudsföreningen och uppfinnarekontoret. Kommerskollegium har bifogat yttrande från jernkontoret.

Jag kommer i det följande att närmare behandla de av utredningsmännen framlagda, i det föregående med 1)—3) betecknade förslagen vart för sig under särskilda avdelningar. Vad beträffar utredningsmännens förslag till lag om viss ändring i 1884 års patentförordning torde detsamma, ehuru det i viss mån anknyter till förslaget om inrättande av en statens uppfinnar-nämnd, lämpligen få upptagas till prövning i annat sammanhang.

1. Inrättande av en statens uppfinnar-nämnd.

Utredningen. Till stöd för förslaget om inrättande av en statens uppfinnar-nämnd anföra utredningsmännen, att vid övervägandet av lämpliga stödåtgärder för uppfinnare och uppslagsgivare starkt framträtt behovet av ett centralorgan, vilket kunde tjäna såsom förbindelselänk mellan å ena sidan uppfinnarna och uppslagsgivarna samt å andra sidan staten och näringslivet och vars uppgift skulle vara att främja och tillvarata aktuella förslag. En uppgift liknande den nu angivna utövades av den s. k. forskningens beredskapsorganisation (FBO). FBO kunde emellertid närmast karakteriseras som ett för den tekniskt-vetenskapliga forskningen gemensamt förbindelseorgan; den varken vore eller kunde vara ett organ för främjande av uppfinnarverksamheten som sådan. Vid sidan av FBO skulle alltså behövas en uppsamlingscentral för uppfinningar och uppslag, utrustad med vissa hjälpmöjligheter.

Behovet av ett dylikt centralorgan gjorde sig, anföra utredningsmännen vidare — ehuru kanske förefintligt även eljest — särskilt gällande under nuvarande förhållanden. Myndigheter och andra uppvaktades för närvarande med förslag — måhända värdefulla — vilka de icke hade möjlighet att själva utnyttja och vilka de kanske ej heller kunde föra vidare, då ovisshet rådde om vilken myndighet, som närmast kunde vara ägnad att pröva och använda desamma. Dessutom vore de framförda förslagen ofta i ett sådant skick, att de icke utan särskilda undersökningar och prov kunde bedömas. Beaktansvärda uppslag kunde härigenom gå till spillo. Här finnes en uppgift för ett centralt organ, till vilket uppfinnare och uppslagsgivare kunde vända sig och vilket hade möjlighet att låta underkasta förslagen sakkunnig prövning och eventuellt närmare utarbета desamma för att därefter, om deras användbarhet och värde fastställts, vidarebefordra dem till de myndigheter, som kunde tänkas hava behov därav. Ett sådant organ skulle kunna bliva till stor nytta ej blott för uppfinnarna utan för samhället såsom sådant.

Utredningsmännen framhålla, att ett dylikt centralorgan kunde även under normala tider fylla en viktig uppgift. Dess inriktning måste emellertid därvid bliva väsentligt annorlunda än om verksamheten skulle hava avseende å krisförhållanden. I den förhandenvarande situationen och då i det utredningsmännen anförtrodda uppdraget tyngdpunkten lagts på uppfinningar och uppslag av betydelse för försvarsberedskapen och folkförsörjningen, hade de ansett det riktigast att söka finna en lösning, som i främsta rummet

hade de av krisläget aktualiserade behoven för ögonen. Det borde emellertid framhållas, att de åtgärder av mera tillfällig och krisbetonad natur, som sålunda här föresloges, torde genom de erfarenheter de lämnade kunna bliva av värde vid en eventuell senare utformning av en mera bestående organisation.

Beträffande spørsmålet om den föreslagna nämndens *uppgifter* hava utredningsmännen anfört följande:

Då nämnden vore avsedd att, åtminstone tillsvidare, erhålla en mera tillfällig, av det rådande krisläget bestämd karaktär, måste dess arbetsuppgifter bliva beroende härav. Sålunda måste vissa slag av uppfinningar eller uppslag — ehuru kanske i och för sig värdefulla — vilka i nuvarande läge saknade betydelse eller vore av underordnad vikt, lämnas obeaktade av nämnden. Av kristidskaraktären torde vidare följa, att i och för sig betydelsefulla förslag, vilkas fullföljande skulle kräva alltför lång tid, måste avvisas. Därjämte måste hänsyn tagas till storleken av de kostnader, som genomförandet av visst förslag kunde beräknas föranleda.

Det borde icke ankomma på uppfinnarnämnden att tillvarataga uppfinnarnas patentintressen. Det bistånd, som uppfinnarna i detta hänseende kunde behöva, torde böra liksom hittills lämnas av vederbörande patentombud respektive uppfinnarekontoret. Såsom redan nämnts komme utredningsmännen att i annat sammanhang föreslå, att uppfinnarekontoret tillerkändes ökat bidrag av statsmedel, varigenom detsamma beräknades bliva i stånd att i större utsträckning än för närvarande hjälpa mindre bemedlade uppfinnare med patentansökningar. Utredningsmännen förutsatte, att uppfinnarekontoret skulle kunna tjänstgöra såsom ett statens patentrådgivande organ, till vilket obemedlade eller mindre bemedlade personer, vilka vände sig till nämnden med sina uppfinningar, kunde hänvisas, därest fråga om patent uppstode. Beträffande i övrigt frågan om uppfinningars patentskydd ville utredningsmännen hänvisa till det förslag om viss ändring i gällande bestämmelser på området, som av utredningsmännen i syfte att tillgodose behovet av lättnad i nuvarande avgiftsregler samtidigt framlades.

Uppgifterna för uppfinnarnämnden syntes utredningsmännen kunna sammanfattningsvis angivas vara att *främja och nyttiggöra uppfinningar och tekniska uppslag, vilka med hänsyn till deras möjlighet att med erforderlig snabbhet och rimliga medel tillgodose aktuella behov vore av värde för försvarsberedskapen eller folkförsörjningen.*

Nämndens första uppgift borde vara att så snabbt som möjligt företaga en förberedande granskning av till nämnden ingivna uppfinningar och uppslag för att avgöra, om desamma över huvud taget borde av nämnden närmare prövas. Förslag, vilka fölle utanför nämndens syfte att uteslutande tillgodose aktuella behov för försvaret eller folkförsörjningen eller vilka utan vidare kunde karakteriseras såsom tekniskt omöjliga eller eljest värdelösa, borde omedelbart utgallras. Skulle något till nämnden inkommet förslag anses i och för sig förtjäna beaktande, ehuru det såsom fallande utom ramen för nämndens arbetsuppgifter icke kunde upptagas till närmare prövning, borde nämnden dock, i den mån så kunde ske, söka hjälpa förslagsställaren med råd och anvisningar hur han i annan ordning skulle kunna på bästa sätt främja tillgodogörandet av sitt förslag.

I de fall, då den första granskningen utfallit positivt, borde det åligga nämnden dels att göra sig underrättad om det behov, som kunde förefinnas på området, dels ock att föranstalta om en närmare undersökning av uppfinningen eller uppslaget för att bedöma dess tekniska värde och användbar-

het. För detta ändamål skulle nämnden äga att i den må så erfordrades anlita lämpliga såväl statliga myndigheter och institutioner som enskilda sammanslutningar, företag och personer. För behovsprövningen torde det sålunda bliva nödvändigt att stå i nära förbindelse med statens kristidskommissioner, framför allt industrikommissionen och livsmedelskommissionen, försvarsledningen etc. Vid införskaffande av upplysningar rörande den sakkunskap samt de laboratorie- eller verkstadsresurser m. m., som måste anlitas för att bedöma ett förslags värde och användbarhet, borde den för bland sådana ändamål tillkomna forskningens beredskapsorganisation kunna bliva nämnden till synnerlig nytta.

Sedan behovet konstaterats samt de tekniska förutsättningarna för uppfinningens eller uppslagets utnyttjande befunnits föreligga, skulle nämnden, om så funnes erforderligt och ändamålsenligt, genom lämpligt organ eller lämplig person föranstalta om uppfinningens eller uppslagets fortsatta utexperimenterande, utprovning och bearbetande fram till vad som kunde betecknas såsom industriell användbarhet. I vissa fall torde uppfinnaren eller uppslagsgivaren själv härvid med fördel kunna anlitas. Det vore uppenbart, att det fortsatta arbetet med en uppfinning eller ett uppslag, som här avsåges, måste beräknas draga vissa, i många fall ganska betydande kostnader. Det torde därför bliva nödvändigt, att ett anslag för bestridande av utprovnings-, experiment- och forskningsarbeten ställdes till förfogande. Det borde åligga nämnden att förvissa sig om att medel, som anvisades från ett dylikt anslag, användes för avsett ändamål. Nämnden borde också äga rätt att själv eller genom ombud följa och kontrollera de arbeten, vilkas utförande bekostades från anslaget.

Det låge i sakens natur, att nämnden borde söka hålla sig underrättad om de problemställningar och de behov av tekniskt nybildningsarbete, som uppkomme, i främsta rummet för de statliga myndigheterna och institutionerna såsom livsmedels- och industrikommissionerna, de militära myndigheterna o. s. v., men även, där så lämpligen kunde ske, för näringslivet. Man torde kunna räkna med, att vederbörande intressenter, såväl statliga som enskilda, skulle underlätta nämndens uppgift i detta hänseende genom ett intimt samarbete med densamma. Meddelanden om problem och behov, varom nämnden erhöle kännedom, borde av nämnden vidarebefordras till lämpliga forskningsorgan, myndigheter eller enskilda. Denna verksamhet, som nära överensstämde med den, vilken utövades av forskningens beredskapsorganisation och för vilken sistnämnda organisation måste anses särskild lämpad, borde i görligaste mån bedrivas med anlitande av densamma. I vissa fall kunde det befinnas ändamålsenligt med meddelanden till offentligheten rörande vissa uppgifter, på vilka uppfinnare särskilt borde inrikta sig. Understundom kunde det måhända vara lämpligt att befordra lösandet av viss uppgift genom pristävlan.

Då en uppfinning eller ett uppslag, som för försvaret eller folkhushållet vore av särskild betydelse, befunnits färdig för exploatering, borde nämnden medverka till att den komme till avsedd användning. Detta borde i första hand ske genom hänvändelse till vederbörande myndighet eller statsinstitution, därvid av naturliga skäl industrikommissionen och livsmedelskommissionen — eventuellt även i förekommande fall vederbörande militära förvaltningsmyndighet — närmast torde kunna ifrågakomma. Det borde sedan bliva den underrättade myndighetens eller institutionens sak att, där den så funne lämpligt, träffa erforderliga anstalter för att exploatering i önskvärd omfattning komme till stånd. Exploateringen borde i första hand åvägbringas med anlitande av de möjligheter, som befintliga industriföretag erbjöde eller som näringslivet eljest ville och kunde av egen kraft lämna. I

vissa fall kunde det emellertid måhända bliva behöfligt att söka genom hänvändelse till Kungl. Maj:t få nödiga åtgärder vidtagna.

Skulle de myndigheter eller institutioner, hos vilka nämnden förordat ett visst förslag, av ett eller annat skäl icke fullfölja saken, borde detta ej hindra att nämnden, därest den så funne önskvärt och lämpligt, stödde förslaget på annat sätt. Dylikt stöd kunde exempelvis lämnas i den formen, att nämnden hänvisade förslagsställaren direkt till lämplig industri. Uppenbart vore att nämndens medverkan icke finge givas sådan form, att staten därigenom kunde åsamkas ekonomiskt ansvar. Skulle statsbidrag för exploateringen behövas, måste det i allmänhet bliva vederbörande uppfinnarens eller industris sak att söka sådant; nämnden torde ej böra medverka härtill i annan ordning än genom utlåtande över bidragsansökningen. Skulle nämnden för visst fall anse exploateringen av en uppfinning särskilt nödvändig och kunde sådan exploatering ej på annat sätt komma till stånd, borde det emellertid vara nämnden obehaget att själv hos Kungl. Maj:t göra framställning om vidtagande av erforderliga åtgärder.

I detta sammanhang borde observeras, att vid överbäggande av en uppfinnings exploatering skälig ersättning åt uppslagsgivaren eller uppfinnaren måste medtagas i priskalkylen. Eventuell tvist om sådan ersättning behöfve emellertid icke hindra en exploatering, som prövades nödvändig. Därest överenskommelse ej kunde vinnas, anvisade 17 § patentförordningen en framkomlig vägg.

Ett i anslutning till vad utredningsmännen sålunda anför t beträffande nämndens uppgifter utarbetat förslag till instruktion för nämnden är bifogat betänkandet.

I fråga om nämndens *organisation* anförä utredningsmännen:

Utredningsmännen hade överbäggat, huruvida icke olikheten mellan militärtekniska och civila uppfinningar kunde motivera olika organ för handhavandet av dessa skilda slag av uppfinningar. Åtskilliga skäl syntes emellertid tala häremot. Sålunda skulle det, då en uppfinning ofta berörde flera områden av samhällslivet, vara svårt att bestämt avgränsa de olika organens uppgifter från varandra. Man skulle härigenom riskera, å ena sidan att onödigt dubbelarbete kunde uppkomma, och å andra sidan att tveksamhet kunde uppstå, under vilket organ en viss uppfinning rätteligen borde höra, med påföljd måhända att densamma ej bleve på riktigt sätt omhändertagen. Vidare torde, genom att uppgifterna koncentrerades hos ett organ, större möjligheter till allsidig behovsprövning och avvägning vinnas. Slutligen vore det också angeläget, att organisationen ej gjordes mera invecklad och arbetet ej mera omständligt än nödvändigt. Utredningsmännen hade på anförda grunder funnit det lämpligast, att samtliga ärenden av här ifrågavarande slag samlades på en hand.

Utredningsmännen hade vidare undersökt frågan, huruvida den föreslagna nämnden borde inordnas under någon redan befintlig institution, i första hand kanske industrikommissionen, varigenom möjligen ett fastare samarbete mellan nämnden och andra statliga kristidsorgan skulle kunna vinnas. Då nämndens arbete icke avsåges skola begränsas till uppgifter, som berörde en enda institutions verksamhetsområde, utan komme att omspänna problem av skilda slag inom olika grenar av samhällslivet, hade utredningsmännen emellertid funnit det riktigast, att en fristående organisation skapades. Det syntes lämpligt, att nämnden sorterade direkt under handelsdepartementet,

vilket redan nu hade hand om medelstilldelningen till vissa besläktade institutioner såsom ingenjörsvetenskapsakademien och uppfinnarekontoret och under vilket även patent- och registreringsverket lydde.

Då det gällt att avgöra spörsmålet om antalet ledamöter i nämnden och dennas sammansättning i övrigt hade ifrågasatts, huruvida icke redan i själva nämnden borde finnas representanter för åtminstone de olika tekniska huvudområdena. Då likväl en allsidig sakkunskap icke ens på detta sätt skulle kunna vinnas och då en sålunda sammansatt nämnd kunde befaras bliva onödigt tungt arbetande, ville utredningsmännen emellertid i stället föreslå, att nämnden gjordes förhållandevis liten, omfattande endast tre personer med tekniskt-vetenskaplig utbildning samt administrativ, teknisk och ekonomisk erfarenhet. Utredningsmännen utgicke härvid från, att den för nämndens ställningstagande nödvändiga tekniska specialkunskapen komme att tillföras nämnden i annan ordning, varom mera anfördes i det följande.

Nämndens ledamöter borde förordnas av Kungl. Maj:t. Vid behandlingen av ärenden inom nämnden borde såvitt möjligt samtliga ledamöter närvara. Beslut borde fattas med enkel röstövertikt, dock att, om endast två ledamöter vore närvarande, ordföranden borde hava utslagsröst. Mot nämndens beslut syntes talan ej böra få föras.

Till nämndens förfogande borde stå ett kansli. Såsom chef för detta borde anställas en tekniker med vidsträckt erfarenhet och god organisationsförmåga. Han borde vara heltidsanställd. I övrigt torde till en början annan kanslipersonal icke erfordras än ett kvinnligt biträde för registrerings-, bokförings- och skrivgöromål. I vad mån ytterligare personal kunde behöva anskaffas torde få bli beroende på erfarenheten.

Det borde åligga kanslichefen att tillse, att inkomna uppfinningar och uppslag noggrant diariefördes samt att nämndens beslut behörigen verkställdes. Han skulle stå allmänheten till hjälp med råd och upplysningar i ärenden, som fölle under nämndens behandling. Därest vid personligt besök förslag framlades utan att åtföljas av skriftliga beskrivningar, ritningar eller modeller, borde kanslichefen under samtalet föra eller låta föra anteckningar i sådan omfattning, att förslaget innebär tydligt framginge. Dessa anteckningar borde sedan till undvikande av tvist diarieföras på samma sätt som till nämnden inkomna skriftliga förslag.

Inkomna uppfinningar och uppslag skulle av kanslichefen anmälas inför nämnden, som därvid avgjorde vilka ärenden, som skulle underkastas fortsatt prövning, ävensom vilka åtgärder, som i sådant fall borde vidtagas.

Utredningsmännen hade övervägt lämpligheten av att vid nämndens sida såsom rådgivande ställa en fast stab av sakkunniga. Denna tanke hade emellertid övergivits med hänsyn till svårigheten att t. o. m. inom en ganska talrik representation av sakkunniga få utrymme för all den specialkunskap och erfarenhet, som, även på ett tidigt stadium, kunde bli nödvändig för prövning av olika slag av uppfinningar. Det hade syntes riktigare, att nämnden från början bleve helt obunden i fråga om valet av sakkunniga. För erhållande av sakkunnig behandling av framlagda förslag samt för verkställande av erforderliga prov och undersökningar borde nämnden sålunda äga att anlita den eller de personer, myndigheter eller institutioner, som nämnden för varje särskilt fall funne lämpligast.

I överensstämmelse med det nu sagda torde, då enligt beslut av nämnden skulle till fortsatt behandling upptagas ett förslag, som fordrade särskild fackkunskap eller eljest icke kunde lämpligen handhavas av kanslichefen eller någon nämndledamot, nämnden äga utse en på området kunnig fackman att svara för utredningen av ärendet och efter bästa förmåga föra för-

slaget vidare. Det borde åligga sålunda utsedd utredningsman att inkomma till nämnden med förslag till åtgärder, som enligt hans mening borde vidtagas för att främja förslaget nyttiggörande, att följa verkställandet av i detta syfte beslutade åtgärder ävensom att, i den mån så erfordrades, vara föredragande inför nämnden i ärendet.

Av nämndens uppgift följde, att samråd i stor utsträckning måste äga rum såväl med myndigheter som med enskilda. Dylika samråd borde ske under enklast möjliga former. Erforderlig utredning torde ofta kunna införskaffas genom personliga hänvändelser och utan omständligt skriftligt remissförfarande.

För att nämnden skulle få åsyftad betydelse vore det angeläget, att den erhöle allmänhetens förtroende. Till följd av nämndens natur av statsinstitution bleve dess ledamöter och tjänstemän underkastade ansvar såsom för tjänstefel, om de obehörigen yppade eller i illojalt syfte begagnade de upplysningar och förslag, de i sitt arbete finge del av. Anmodades, enligt vad i det föregående anförts, särskild utredningsman att svara för handhavandet av visst ärende, syntes lämpligt att — i anslutning till vad som tillämpades inom forskningens beredskapsorganisation ävensom inom stora delar av industrien — skriftligen tillförbinda honom att icke, i avsikt att bereda sig eller annan fördel eller att göra skada, obehörigen yppa vad han genom sitt arbete åt nämnden finge kännedom om. Det borde också i görligaste mån söka förebyggas, att vid den undersökning och bearbetning, som en uppfinning eller ett uppslag genom nämndens försorg underkastades, obehöriga toge del av förslaget.

Önskades ersättning för ett till nämnden ingivet uppslag, som syntes kunna utgöra patenterbar uppfinning, torde nämnden lämpligen böra uppmana förslagsställaren att snarast möjligt söka patent å uppfinningen. Begärdes åter icke ersättning, funnes ej någon anledning för förslagsställaren att själv söka patent. För att säkerställa staten mot framtida tvist kunde det emellertid då vara ändamålsenligt, att förslagsställaren finge underteckna en förklaring av innehåll, att han avstode från varje ersättningsanspråk. Helst borde förslagsställaren även underteckna en överlåtelsehandling, så att patent kunde sökas för det allmännas räkning om så skulle anses önskvärt.

Genom att en uppfinning eller ett uppslag, som överlämnades till nämnden, omedelbart registrerades, borde det kunna undvikas, att, därest flera likartade förslag ingåves, tvekan behövde uppstå om vilket som inkommit först.

För tillgodoseende av det med nämndens verksamhet förbundna *medelsbehovet* föreslå utredningsmännen, såsom förut omförmålt, anvisande dels av anslag till administrationskostnader dels ock av anslag till undersöknings- och försökskostnader. Till närmare motivering av dessa förslag anför utredningsmännen följande:

Vad *administrationskostnaderna* beträffade borde härunder inbegripas dels ersättning till nämndens ledamöter och kanslipersonal, dels ock omkostnader för nämnden och kansliet. Man torde kunna utgå från, att det arbete, som komme att åvila nämndens ledamöter, bleve ganska både tidsödande och besvärligt. Arbetet komme att bestå i icke blott den nämnden åliggande behandlingen av ett betydande antal ärenden utan även mottagande av besök av uppfinnare och uppslagsgivare, telefon- och brevförfrågningar m. m. Ersättning för detta arbete borde enligt nämndens mening lämpligen utgå i form av ett årligt arvode, vilket skäligen syntes kunna bestämmas till för ordföranden 3,600 kronor samt för en var av de övriga ledamöterna 2,400 kro-

nor. De sammanlagda arvodeskostnaderna skulle alltså utgöra 8,400 kronor.

Med hänsyn till de anspråk, vilka måste ställas på kanslichefen i fråga om såväl tekniskt kunnande som kvalifikationer i övrigt, torde ersättningen till denne befattningshavare icke böra understiga 12,000 kronor om året. Till kanslibiträdet syntes en ersättning av 3,600 kronor för år räknat vara rimlig.

Utgiften för lokalhyra torde icke behöva beräknas i detta sammanhang; utredningsmännen förutsatte, att hyresutgifterna komme att bestridas från statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond. Övriga löpan- de expenser, såsom utgifter för städning, telefon, postavgifter och skrivmateriel, torde kunna uppskattas till i runt tal 4,000 kronor.

Även under förutsättning att nämndens ledamöter vore bosatta i Stockholm syntes vidare ett belopp böra beräknas för resekostnader. Det torde nämligen bli nödvändigt i vissa fall, att nämnden eller någon dess ledamot eller kanslichefen företoge resor inom landet exempelvis för att på ort och ställa taga del av resultatet av en undersökning eller av praktiska prov, som igångsatts rörande någon på nämndens prövning beroende uppfinning. För bestridande av med dylika resor förbundna kostnader torde få avses ett be- lopp av 2,000 kronor.

Slutligen borde ett belopp reserveras för engångsanskaffning av kontors- möbler och andra inventarier. Kostnaderna härför syntes kunna uppskat- tas till högst 3,000 kronor.

Uppfinnarnämndens administrationskostnader skulle enligt dessa beräk- ningar uppgå till sammanlagt (8,400 + 12,000 + 3,600 + 4,000 + 2,000) = 30,000 kronor om året, vartill komme en engångsutgift å högst 3,000 kronor för inventarieanskaffning.

Med hänsyn till önskvärdheten av att uppfinnarnämnden kunde träda i verksamhet snarast möjligt, torde anslag för ändamålet böra anvisas å till- lägsstat för innevarande budgetår. Under förutsättning att verksamheten påbörjades den 1 maj 1940 skulle av förenämnda belopp 30,000 kronor en sjättedel, eller 5,000 kronor, erfordras för det löpande budgetåret. Där- jämte torde det för inventarieanskaffningen avsedda beloppet böra i dess hel- het anvisas redan nu. Medelsbehovet för budgetåret 1939/40 skulle alltså utgöra tillhoppa 8,000 kronor. Då möjlighet borde finnas att, efter medgi- vande av Kungl. Maj:t, tillgodose nu oförutsedda behov, torde medelsanvis- ningen böra ske i form av förslagsanslag.

De med nämndens verksamhet förbundna *undersöknings- och försöks- kostnaderna* mötte det svårighet att ens med någorlunda säkerhet beräkna. Erfarenheten från andra, liknande områden visade emellertid, att medelsbe- hovet kunde antagas bli ganska betydande. Utredningsmännen inbegrepe härunder utgifter för undersökning, modelltillverkning, experimentarbeten och praktiska prov samt överhuvud alla de kostnader, som kunde komma att nedläggas på en uppfinning eller ett uppslag före exploateringsstadiet. I vissa fall torde kostnaderna jämväl kunna avse ersättning till en uppfinnare eller uppslagsgivare för överlåtelse av rätten att fullfölja ett framlagt för- slag. Även patentkostnader torde, om särskilda skäl föreläge, böra få be- stridas av nämnden.

Det vore av vikt, att nämnden tillerkändes stor handlingsfrihet, då det gällde att avgöra vilka åtgärder, som borde vidtagas beträffande ett näm- den underställt förslag, och vilka kostnader, som borde nedläggas å detsam- ma. Utredningsmännen föresloge, att för bestridandet av ifrågavarande kostnader tillsvidare avsåges ett anslag av 500,000 kronor. Anslaget torde böra disponeras av Kungl. Maj:t för utanordningar till nämnden efter där-

om av nämnden gjorda framställningar. Utredningsmännen förutsatte härvid, att medelsanvändningen icke behöfde av nämnden på förhand specificeras, utan att utanordningarna skedde i runda belopp samt att kontrollen över medlens användning finge äga rum i efterhand sålunda, att, då ny medelsanvisning begärdes av nämnden, redovisning samtidigt lämnades för närmast förut erhållna belopp.

Anslaget till försökskostnader torde liksom anslaget till administrationskostnader böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Skäl kunde icke vara för att ifrågavarande anslag i likhet med anslaget till administrationskostnader erhöles förslagsanslags natur. Då utredningsmännen det oaktat ansåge sig kunna tillstyrka, att medelsanvisningen — på sätt torde i jämförliga fall vara det vanliga — finge formen av reservationsanslag, skedde det under den förutsättningen, att, därest efter någon tid det föreslagna beloppet visade sig otillräckligt, förstärkning av anslaget ägde rum redan under då löpande budgetår.

Yttranden. I de avgivna yttrandena hava utredningsmännens förslag i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Av yttrandena må följande här återgivas.

Statskontoret uttalar, att i fråga om förutsättningarna för nämndens beslutsmässighet borde gälla, att, när beslut fattades i närvaro av allenast två ledamöter, dessa skulle vara om beslutet ense. — Det föreslagna anslaget å 500,000 kronor till undersöknings- och försökskostnader borde enligt statskontorets mening kunna avsevärt reduceras. Anslaget borde vidare, med hänsyn till den framskridna tidpunkt, vid vilken här ifrågavarande verksamhet kunde beräknas komma i gång, anvisas först å riksstaten för nästa budgetår. Ämbetsverket ifrågasätter även, huruvida icke såsom villkor för statens medverkan borde stipuleras viss skyldighet att återbetala statsbidrag i de fall, då uppfinningen medförde ekonomisk vinst.

Kommerskollegium framhåller, att mot bakgrunden särskilt av erfarenheterna från världskrigsåren väl knappast några mera vittgående förhoppningar syntes kunna hysas om att under nu rådande kris genom en fristående uppfinnarnämnd kunna med erforderlig snabbhet i någon mera verkningfull utsträckning nyttiggöra framkomna tekniska uppslag. Om kollegium det oaktat funnit sig berett tillstyrka de uppslag utredningsmännen framlagt, hade detta främst skett på grund av de förhoppningar, som på mera lång sikt kunde knytas till förslagens betydelse för teknisk forskning och tekniskt framåtskridande.

Patent- och registreringsverket anser, att den föreslagna nämnden givits en väl svag organisation i betraktande av de många och krävande uppgifter, som skulle åvila densamma. Särskilt syntes det kunna dragas i tvivelsmål, huruvida nämndens kanslichef skulle kunna utan biträde av annan kanslipersonal med teknisk utbildning fylla sina åligganden på ett tillräckligt snabbt och effektivt sätt. — Med avseende å utredningsmännens förslag att det borde åligga nämnden att föranstalta om en närmare undersökning av sådana till nämnden inkomna uppfinningar eller uppslag, som ansåges i och för sig förtjäna beaktande, för att bedöma deras tekniska värde och an-

vändbarhet, samt att nämnden för detta ändamål skulle äga anlita bland andra lämpliga statsinstitutioner, finge ämbetsverket framhålla, att den angivna undersökningen kunde få ett visst samband med spørsmålet, huruvida patenterbar uppfinning förelåge. Ämbetsverket förutsätter, att medverkan från dess sida i detta sammanhang i huvudsak endast komme att ske i samband med behandling av patentansökningar, som inkommit i vanlig ordning. Angående nämndens här ifrågakavande undersökning framhåller ämbetsverket vidare, att det torde vara erforderligt att såvitt möjligt prövas, om uppfinningen eller uppslaget kunde utövas utan intrång i annan tillkommande patenträtt. Ett förbiseende på denna punkt kunde leda till att allmänna medel, som ställts till förfogande för utexperimenterande m. m., visade sig bortkastade, varjämte den, som utövade uppfinningen eller uppslaget, kunde utsättas för risken av allvarliga påföljder av ekonomisk eller annan art.

Statens industrikommission uttalar önskemålet, att nämndens verksamhet begränsas till att granska och sovra till nämnden inkomna uppfinningar och tekniska uppslag ävensom att, då anledning därtill syntes föreligga, låta ombesörja de praktiska försök, som erfordrades för en säkrare bedömning av uppfinningens värde, ävensom att nämnden vid lösandet av sistnämnda uppgift i så stor utsträckning som möjligt begagnade sig av därför lämpade organ. Särskilt viktigt syntes det, att nämnden icke belastades med forskningsuppgifter av principiell natur, vilka i fortsättningen som för närvarande torde böra handhavas av forskningens beredskapsorganisation. Den av utredningsmännen föreslagna ordningen för handläggning av till nämnden inkomna förslag ansågo sig kommissionen kunna tillstyrka under nämnda förutsättning. — Mera tveksam ställer sig kommissionen till förslaget om nämndens befogenhet att taga initiativ till sådan uppfinnarverksamhet, som avsågo att tillgodose vissa av statliga myndigheter eller inom näringslivet yppade behov. Det torde under nuvarande förhållanden, anför kommissionen, närmast ankomma på kristidskommissionerna att följa utvecklingen på olika områden och taga initiativ till åtgärder för tillgodoseende av de under krisen uppkommande försörjningsbehoven, även där dessa förutsatte ett tekniskt nydaningsarbete. För att nämnden skulle kunna fylla sin uppgift som granskande organ erfordrades emellertid, att nämnden erhöle information om försörjningsläget. Sådan information torde böra lämnas av särskilda kontaktmän, utsedda av respektive kristidskommissioner. I den mån uppkomna behov påkallade utredning genom särskilda sakkunniga syntes denna lämpligen kunna verkställas av forskningens beredskapsorganisation på initiativ av industri- och livsmedelskommissionerna. — Vidare ifrågasätter kommissionen, huruvida icke i instruktionen för nämnden borde inryckas föreskrift om att nämndens protokoll och handlingar skulle betraktas som hemliga.

Enahanda önskemål med avseende å nämndens protokoll och handlingar framföras av *svenska teknologföreningen*, *svenska uppfinnareföreningen* och *svenska patentombudsföreningen*.

Statens livsmedelskommission uttalar önskvärdheten av att en ledamot i nämnden besutte speciell kännedom om jordbruk och livsmedelsprodukter.

Svenska teknologföreningen understryker särskilt, att nämndens samtliga ledamöter borde vara personer med tekniskt-vetenskaplig utbildning. Föreningen framhåller vidare, att det föreslagna anslaget till administrationskostnader syntes vara i lägsta laget.

Den främsta förutsättningen för framsteg på uppfinnarväsendets område är tekniskt-vetenskaplig forskning. Staten bidrager i olika former för främjande av arbetet härutinnan. Ehuru ytterligare åtgärder i detta syfte kunde vara förtjänta att övervägas skall dock denna fråga icke upptagas till behandling i förevarande sammanhang. Vid sidan av anordningar för främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen synes det emellertid motiverat, att åtgärder vidtagas, vilka omedelbart avse att tillgodose och utnyttja uppfinnarverksamheten. Särskilt under nuvarande förhållanden synas skäl tala för, att för landet betydelsefulla tekniska uppslag och uppfinningar understödjas och tillvaratagas. Jag delar utredningsmännens mening, att behov av ekonomisk medverkan från statsmakternas sida här föreligger, ävensom att det måste anses ligga i samhällets intresse att sådan medverkan lämnas i avsevärt högre grad än för närvarande är fallet.

Vad angår de åtgärder, som nu lämpligen böra vidtagas, finner jag de skäl bärande, som av utredningsmännen anförts för inrättande av ett särskilt statligt centralorgan med ändamål att främja och nyttiggöra uppfinningar och tekniska uppslag av aktuell betydelse för försvarsberedskapen och folkförsörjningen. Den sålunda föreslagna statens uppfinnarnämnd har också tillstyrkts i samtliga de avgivna yttrandena. Även om alltför stora förväntningar kanske icke böra knytas till resultatet av en sådan nämnds arbete, torde densamma hava en given plats att fylla i vår beredskapsorganisation. Tiden för dess bestånd bör givetvis icke nu avgöras utan får bli beroende på omständigheterna. Skulle erfarenheterna bli gynnsamma, kan det måhända finnas anledning att låta den fortleva — om än kanske i förändrad form — jämväl efter återinträdande av mera normala tider. I varje fall torde, såsom utredningsmännen framhållit, nämnda erfarenheter få betydelse vid övervägande framdeles av stödåtgärder för uppfinnarverksamheten på längre sikt.

De uppgifter, som av utredningsmännen föreslagits skola ankomma på nämnden, äro enligt min mening lämpligt avgränsade. Med anledning av de betänkligheter, som statens industrikommission härutinnan på ett par punkter uttalat, må först framhållas, att initiativ från nämndens sida till viss uppfinnarverksamhet givetvis icke bör tagas annat än i samförstånd med vederbörande statsinstitution. Att denna förutsättning måste fyllas följer av själva syftet med nämndens verksamhet. Industrikommissionens mening, att från nämndens arbetsuppgifter skulle undantagas åtgärder i exploateringssyfte, kan jag vidare icke dela. Det måste anses mindre tillfredsställande såväl ur uppfinnarens som ur nämndens egen synpunkt, om

*Departements-
chefen.*

nämnden, sedan den efter undersökning blivit övertygad om nyttan av en viss uppfinning, skulle vara betagen rätten att medverka till dess exploatering på lämpligt sätt, jämväl i annan form än genom hänvändelse till viss statlig myndighet. Såsom utredningsmännen angivit nämndens befogenheter i förevarande hänseende synas några betänkligheter emot desamma icke behöva möta; ifrågavarande arbetsuppgift synes tvärtom som ett naturligt led anknyta till nämndens verksamhet i övrigt.

Till utredningsmännens förslag beträffande nämndens organisation och arbetssätt kan jag jämväl ansluta mig. Vad statskontoret anfört därom, att vid beslut i närvaro av allenast två ledamöter i nämnden dessa böra vara om beslutet ense, synes dock böra beaktas. Mot beräkningen av administrationskostnaderna — 30,000 kronor om året jämte högst 3,000 kronor för inventarieanskaffning — har jag ej något att erinra.

Vad angår de från flera håll uttalade önskemålen, att nämndens protokoll och handlingar skola betraktas såsom hemliga, delar jag uppfattningen angående angelägenheten av att sådana anordningar vidtagas, att uppfinnarna kunna med förtroende vända sig till nämnden. De åtgärder, som i detta syfte föreslagits av utredningsmännen, förefalla ändamålsenliga. I förevarande sammanhang må erinras om stadgandet i 9 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkning i rätten att utbekomma allmänna handlingar, att handlingar innefattande redogörelse för utredningar, experiment eller prov av naturvetenskaplig eller teknisk art, som myndighet låtit verkställa för det allmännas räkning, ej må utan myndighetens tillstånd utlämnas tidigare än tjugu år efter handlingens datum. I den mån härutöver skydd behöver beredas uppfinnarnämndens handlingar och protokoll, synas möjligheter härutinnan föreligga i tillfredsställande omfattning enligt 27 § samma lag.

Det torde vara nödvändigt räkna med, att de med nämndens undersöknings- och försöksverksamhet förenade kostnaderna komma att uppgå till ganska stora belopp. I avsaknad av närmare beräkningsgrunder anser jag mig emellertid böra förorda, att det av utredningsmännen för ändamålet föreslagna anslaget tillsvidare begränsas till 300,000 kronor. Med anledning av vad statskontoret anfört angående användningen av detta anslag må allenast framhållas, att det naturligtvis bör stå nämnden fritt att, om förhållandena därtill föranleda, förbinda statens medverkan vid undersökning och utprovning av viss uppfinning med återbetalningsplikt för uppfinnaren, för det fall att denne genom uppfinningen tillföres ekonomisk vinst. Någon skyldighet för nämnden i sådant hänseende synes emellertid ej böra föreskrivas.

Med hänsyn till den framskridna tiden torde någon medelsanvisning å tilläggsstat för innevarande budgetår icke böra upptagas vare sig för administrationskostnader eller för undersöknings- och försökskostnader. Då det emellertid är önskvärt, att nämnden kan träda i verksamhet snarast möjligt, synes hinder icke böra möta att, därest statsmakterna biträda vad jag här föreslagit och omständigheterna så medgiva, den föreslagna organisa-

tionen tillskapas redan under budgetåret samt erforderliga medel därvid bestridas såsom förskott å anslagen.

Anslaget till administrationskostnader torde, i enlighet med utredningsmännens förslag, böra erhålla natur av förslagsanslag. Till undersöknings- och försökskostnader bör ett reservationsanslag anvisas. Båda anslagen böra upptagas under tionde huvudtiteln.

2. Exploatering av vissa uppfinningar.

Utredningen. Till motivering av förslaget om anvisande av ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor för möjliggörande av exploatering av vissa uppfinningar hava utredningsmännen anfört följande:

Det naturliga vore, att exploaterandet av en uppfinning ägde rum med anlåtande av de möjligheter, som befintliga industriella tillgångar erbjöde och näringslivet eljest kunde och ville av egen kraft lämna. Då fråga vore om en uppfinning, som prövats hava ekonomiskt värde, torde denna väg också i allmänhet kunna begagnas. Undantag finnes emellertid. Här finge allenast framhållas det gränsfallet, att viss tillverkning visserligen beräknades bliva ekonomiskt lönande under en given krissituation, men att fara förelåge att, då normala förhållanden återinträdde, avsättningsmöjligheterna minskade eller måhända helt bortföle. Det vore förstäeligt, om det enskilda kapitalet tvekade att intressera sig för ett dylikt företag. Å andra sidan kunde det ur samhällets synpunkt i ett sådant fall vara angeläget, att exploatering komme till stånd. Över huvud taget kunde sägas, att exploateringsfrågan under extraordinära förhållanden befunne sig i ett helt annat läge än under normala tider. Likaväl som det vore nödvändigt, att staten på andra områden av samhällslivet ingrepe för att möta av krisen föranledda svårigheter, på samma sätt syntes det motiverat, att staten under utomordentliga förhållanden vidtog särskilda åtgärder för att främja tillvaratagandet och utnyttjandet av uppfinningar, som tillgodosåge aktuella behov men som utan statens bistånd icke skulle komma till användning.

Möjligheter för staten att främja exploateringen av en uppfinning finnes redan nu. Närmast till hands läge kanske att genom beställning för statens räkning få en viss tillverkning upptagen. Denna möjlighet torde framför allt hava betydelse för uppfinningar av militärteknisk art. Men även andra utvägar finnes. Utredningsmännen avsåge närmast de lånemöjligheter, som erbjödes genom industrilånefonden och manufakturförslagslånefonden. Allmänna bestämmelser och villkor för lån ur dessa fonder vore meddelade i två av Kungl. Maj:t den 13 oktober respektive den 4 november 1927 utfärdade kungörelser (nr 402 och 403). Ur de synpunkter det här gällde torde dock ifrågavarande lånemöjligheter icke hava större betydelse. Anledningen härtill vore att söka dels i de räntebestämmelser, som vore förbundna med lån från nämnda fonder, dels ock i de säkerhetskrav, vilka ansetts böra uppställas för dylika lån.

Naturligtvis stode alltid den vägen öppen att, om en uppfinning ansåges böra exploateras med hjälp av statsmedel, söka i det särskilda fallet utverka anslag av riksdagen. Då frågan vore om större och mera penningkrävande företag, torde denna väg böra begagnas även i fortsättningen. I andra fall åter måste ett dylikt förfarings sätt i nuvarande läge anses förhållandevis allt-

för omständligt och tidsödande. Omständigheterna syntes motivera, att Kungl. Maj:t bereddes möjlighet att inom viss angiven ram tillgodose vissa aktuella exploateringsbehov. Några principiella betänkligheter mot en sådan anordning torde icke möta. Erinras finge att riksdagen på ett närbesläktat område, nämligen för främjande av viss för försvarsberedskapen angelägen maskinanskaffning till industrien, vid upprepade tillfällen ställt ganska betydande belopp till Kungl. Maj:ts förfogande, att disponeras enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t. Synpunkter liknande dem, vilka låge till grund för ifrågavarande medelsanvisning, kunde göras gällande även i nu förevarande fall.

Utredningsmännen föresloge alltså, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen utverka ett anslag, avsett att av Kungl. Maj:t användas för att möjliggöra exploatering av uppfinningar, som med hänsyn till rådande förhållanden prövades vara för försvarsberedskapen eller folkförsörjningen särskilt betydelsefulla och för vilkas tillvaratagande medel icke på annat sätt stode till buds. Det med anslaget angivna syftet kunde tillgodoses på olika sätt. En möjlighet vore att från anslaget utlämna lån på billiga villkor och utan alltför stränga fordringar i fråga om säkerhet. I andra fall, där lånevägen icke vore tillräckligt effektiv, borde bidrag kunna beviljas utan återbetalningsskyldighet. Slutligen borde det stå Kungl. Maj:t fritt att, om så ansåges lämpligt, från anslaget anvisa medel för igångsättande av exploateringsföretag i statlig drift för nyttiggörande av viss uppfinning. Närmare bestämmelser rörande anslagets användning torde icke böra fastställas. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med beviljande av lån eller bidrag från anslaget tillika föreskriva de villkor, som för statsunderstödet åtnjutande skäligen ansåges böra gälla.

Storleken av de anspråk, som kunde komma att ställas på ett anslag av ifrågavarande slag, kunde icke på förhand beräknas. Utredningsmännen föresloge, att för ändamålet tillsvidare avsåges ett belopp av 3,000,000 kronor. Medelsanvisningen torde böra ske i form av reservationsanslag under tionde huvudtiteln. Med hänsyn till önskvärdheten av att omedelbart kunna tillgodose aktuella exploateringsbehov, som tilläventyrs kunde uppkomma redan innevarande budgetår, syntes anslaget böra anvisas å tilläggsstat till den löpande riksstaten.

Yttranden. I fråga om utredningsmännens förslag om anvisande av särskilda medel för möjliggörande av exploatering av vissa uppfinningar har uttalande i avstyrkande riktning avgivits av statens industrikommission, varjämte kommerskollegium förklarar sig endast med tvekan kunna tillstyrka sagda förslag. Statskontoret har ansett det ifrågasatta anslagsbeloppet böra kunna väsentligt nedsättas. I övriga yttranden har förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Statskontoret anför:

I avseende å anslaget för möjliggörande av exploatering av vissa uppfinningar å 3,000,000 kronor ville statskontoret framhålla, att enligt föredragande departementschefens i statsrådsprotokollet den 2 februari 1940 lämnade direktiv ett dylikt anslag borde undvikas. Ämbetsverket ville även fästa uppmärksamheten vid att Kungl. Maj:t enligt förslaget skulle erhålla en osedvanligt stor frihet att disponera över anslaget, i det att detsamma skulle kunna tagas i anspråk än för utlämnande av lån än för beviljande av bidrag utan återbetalningsskyldighet och än för igångsättande av exploateringsföretag i statlig regi.

Det syntes ämbetsverket, att, därest ett dylikt anslag ansåges oundgängligen erforderligt, dess belopp borde kunna väsentligt nedsättas. Då det icke vore avsett att nedlägga kostnader av här ifrågakarande slag på andra uppfinningar än sådana, som vid verkställda försök och förberedande undersökningar befunnits hålla måttet, förutsatte ämbetsverket, att understöd för exploatering i form av bidrag skulle lämnas endast i rena undantagsfall. Även i de fall, då bidrag lämnades, borde en viss villkorlig återbetalningsskyldighet stipuleras, nämligen för den händelse exploateringen skulle visa sig ekonomiskt bärande. Med hänsyn till anslagsmålets natur syntes det ämbetsverket, att anslaget borde anvisas å kapitalbudgeten, förslagsvis under fonden för förslag till statsverket.

Med hänsyn till den framskridna tidpunkt, vid vilken verksamheten kunde beräknas komma i gång, syntes praktiskt taget utbetalningar från anslaget knappast behöva förekomma under budgetåret 1939/40. På grund härav syntes det vara tillfyllest, om anslaget anvisades å riksstaten för budgetåret 1940/41.

Kommerskollegium anför:

Med avseende å förslaget om ett anslag å 3,000,000 kronor för att möjliggöra uppfinningars fortsatta exploatering hade utredningsmännen erinrat om de redan nu befintliga industri- och manufakturförslagslånen samt maskinanskaffningslånen. Av alldeles särskilt intresse vore emellertid också den möjlighet som genom beslut av 1935 års riksdag hade öppnats att från anslagen till »lån och subventioner till främjande av enskild företagsamhet» (sociallånen) erhålla statligt stöd även för uppfinningar. I propositionen nr 231 till sagda års riksdag hade erinrats om skiljaktigheterna mellan redan befintliga »regressiva» företag, vilka hade att dragas med svårigheter, och å andra sidan »progressiva» företag som saknade medel för att utnyttja den inträdda konjunkturförbättringen, till vilken senare grupp uttryckligen hänfördes även *uppfinnare*. Även för denna senare grupp hade föredragande departementschefen ansett statligt stöd böra få lämnas i fall när det gällde att få i gång företagsamhet inom de av depressionen svårast drabbade landsdelarna. Mot denna tanke hade visserligen anförts betänkligheter inom riksdagen, men i sin skrivelse nr 370 hade riksdagen bifallit förslaget i princip, varvid emellertid framhållits att hjälpen borde lämnas under sådana former, att statsmakterna varken formellt eller reellt bundes för *ytterligare* stödåtgärder mot vederbörande företag. Omnämnas finge att — enligt de direktiv som sedan gammalt gällt för utdelningen av manufakturförslagslånen — nya företag för »produktion av varor, vilka inom landet förut icke tillverkats», skulle ges företräde framför äldre. Ej endast de rätt stora krav på lånesäkerhet som ställts utan kanske också de ytterst stora vanskligheterna för att bedöma de ekonomiska förutsättningarna för dylika nya tillverkningar hade emellertid utgjort rätt väsentliga hinder för dessa direktivs efterlevnad. Liknande torde för övrigt erfarenheterna hava varit vid prövningen av sociallånen. En ömtålig faktor vore härvidlag också de konkurrenssvårigheter, som staten genom denna sin hjälpverksamhet kunde framkalla för redan bestående äldre företag.

Genom tillkomsten av exploateringsanslaget å 3,000,000 kronor skulle den redan nu förligen stora splittringen av de offentliga lånemöjligheterna och undersökningsinstanser än mera ökas. Dessa senare representerades på förvarande område närmast av uppfinnarkontoret, industrikommissionen, ingenjörsvetenskapsakademien, forskningens beredskapsorganisation och den nu

föreslagna uppfinnarnämnden, för att ej tala om de militära myndigheterna, vilkas sakkunniga omdöme krävdes vid prövningen av militära uppfinningar. En teknisk idés praktiska förverkligande vore oftast både mödosam och förenad med betydande tidsutdräkt. Härigenom ökades svårigheterna att kunna handla så snabbt, att de framkomna uppslagen kunde bli till nytta under den nuvarande krisen, huru bekymmersamt ihållande denna än för närvarande kunde se ut att bli.

Från nu anförda utgångspunkter sett har, anför kommerskollegium, kollegium funnit helt naturligt, att betänksamhet kunde göra sig gällande mot statsverksamhetens ytterligare utsträckning över ett så vanskligt område som igångsättning av ny produktion, grundad på nya uppfinningar, och alltså efter förut så gott som helt oprövade metoder. Kollegium hade således ej kunnat undgå att hysa tvekan mot förslaget om ett exploateringsanslag å 3,000.000 kronor. Med tanke på ett dylikt anslags nytta vid eventuellt uppkommande medelsbehov, som snabbt måste tillgodoses, och med hänsyn också till den noggranna prövning av varje understödsärende, som förutsattes ske innan ärendet avgjordes hos Kungl. Maj:t, hade kollegium dock ej ansett sig böra gå emot utredningsmännens jämväl i denna del enhälligt avgivna förslag.

Statens industrikommission förklarar sig förutsätta, att uppfinnarnämndens verksamhet i fråga om uppfinningars exploatering inskränktes till att nämnden rekommenderade uppfinning till statliga myndigheter, särskilt industri- och livsmedelskommissionerna, å vilka det skulle ankomma att föra frågan vidare. Dessa organ torde det ock böra åligga att vidtaga åtgärder för exploateringsfinansiering. Därest enskilda kapitalinsatser härvid icke vore att påräkna, torde till Kungl. Maj:ts förfogande redan ställda anslag å riksstaten komma i fråga. Något särskilt anslag till exploateringsverksamheten torde följaktligen icke erfordras.

Av övriga under denna punkt avgivna yttranden torde följande här få återgivas.

Statens livsmedelskommission ansluter sig till utredningsmännens förslag samt anför:

Under senare år hade gjorts ett stort antal uppfinningar, innebärande avsevärda förbättringar av maskiner och redskap för jordbruksändamål samt anordningar, avsedda att underlätta arbetet i hemmen, och även flera nya maskiner och redskap för sådant ändamål hade upfunnits. Detta gällde framför allt traktorer och traktorredskap samt vagnar men även i icke ringa omfattning andra jordbruksredskap, såsom såningsmaskiner, skördemaskiner, hästhackor och dylikt. En stor del av dessa uppfinningar vore visserligen resultatet av systematiska undersökningar och prov, genomförda av maskinfirmorna, men jämväl enskilda uppfinnare hade åstadkommit värdefulla insatser på olika områden. Det hade emellertid ofta visat sig svårt för uppfinnare, tillhörande den senare kategorin, att anskaffa kapital för exploaterande av uppfinningarna. Visserligen kunde lån för sådant ändamål erhållas från industrilånefonden, men en förutsättning härför vore, att låntagaren förmådde ställa säkerhet för förbindelsens behöriga fullgörande, vilket ofta kunde vara omöjligt för ifrågavarande uppfinnare. Till livsmedelskommissionen hade även vid flera tillfällen från enskilda uppfinnare inkommit ansökningar om ekonomiskt bistånd för exploatering av gjorda uppfinningar beträffande lant-

bruksmaskiner, vilka uppfinningar under nuvarande förhållanden kunnat bliva av betydelse för jordbruket såväl ur arbetsbesparande som rent produktionsbefrämjande synpunkter. Då möjligheten till lån ur industrilånefonden på grund av uppfinnarnas oförmåga att anskaffa säkerhet för lånen i förevarande fall icke hade kunnat utnyttjas, hade något stöd från statsmakternas sida icke kunnat lämnas, och följaktligen hade ett nyttiggörande av ifrågasvarande uppfinningar som regel ännu icke kunnat ske.

Statens industriförbund förklarar sig utgå från, att det föreslagna anslaget endast skall tagas i anspråk för lån, bidrag eller igångsättande av exploateringsföretag i statlig drift. Anslaget kunde givetvis icke, anför förbundet, möjliggöra statligt stöd för exploatering i exempelvis den form, att staten i beredskapssyfte garanterade ett exploaterande företag en viss minsta avsättning av den av företaget framställda produkten. En sådan stödform kunde naturligen kräva medel av en helt annan storleksordning.

Anslagsmedel, anvisade i direkt syfte att möjliggöra exploatering av uppfinningar, stå icke för närvarande till förfogande. Något formellt hinder att för jämväl sådant ändamål taga i anspråk vissa tillgängliga fonder och för tillgodoseende av speciella behov beviljade anslag — exempelvis manufakturörlags- och industrilånefonderna samt de under femte huvudtiteln upptagna anslagen till bekämpande av arbetslösheten — möter visserligen icke. Den praktiska betydelsen härav är dock ringa, beroende på dels syftet med ifrågasvarande fonder och anslag, dels ock — jag tänker härvid särskilt på fonderna — gällande villkor i fråga om säkerhet, förräntning m. m. Vad angår de av kommerskollegium omförmälda anslagen till lån och subventioner till främjande av enskild företagsamhet, s. k. sociallån, äro dessa praktiskt taget helt förbrukade.

I den mån medel sålunda icke finnas disponibla eller tillgängliga medel icke lämpligen kunna användas i exploaterings syfte måste, såsom utredningsmännen framhållit, därest statsanslag önskas för exploatering av viss uppfinning, sådant anslag i det särskilda fallet begäras hos riksdagen. Uppenbart är, att under nyss angivna förutsättningar denna väg bör i regel komma till användning. Emellertid delar jag utredningsmännens uppfattning, att förfarandet härigenom understundom blir onödigt omständligt och tidsödande. Särskilt under nuvarande förhållanden förefaller det otvivelaktigt önskvärt, att Kungl. Maj:t beredes möjlighet till viss medelsanvisning utan riksdagens hörande för varje gång. Gränsen mellan de fall, som torde bära underställas riksdagen, och de, där Kungl. Maj:t skulle äga att själv besluta, måste givetvis bliva flytande. Den kommer ytterst att bestämmas av storleken av det anslag, som ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för ändamålet, därvid naturligtvis jämväl förutsattes att Kungl. Maj:t icke skall äga investera medel i företag, som kunna antagas komma att framdeles ställa större anspråk på statskassan än som kunna tillgodoses inom anslagets ram. Den uppfinnarverksamhet, som bör på detta sätt främjas, torde i främsta rummet vara sådan, som avser försvaret eller folkförsörjningen. Emellertid förordar jag, att verksamhetsområdet icke ovillkorligt begränsas inom nu angivna ram,

*Departements-
chefen.*

utan att Kungl. Maj:t medgives fri prövningsrätt. Tydligt är att varje beslut om medelstildelning från anslaget måste föregås av omsorgsfull undersökning genom vederbörande sakkunniga myndigheter och institutioner. Garanti torde härigenom vinnas för att endast sådana intressen tillgodoses från anslaget, som äro för landet av verklig betydelse.

Beträffande villkoren i övrigt för anslagets användning delar jag utredningsmännens uppfattning att Kungl. Maj:t bör erhålla möjligast fria händer. De bestämmelser, som av Kungl. Maj:t böra knytas vid tilldelning av medel från anslaget, torde få bliva beroende på omständigheterna i det särskilda fallet. Statskontorets förslag, att, då bidrag lämnas, en viss villkorlig återbetalningsskyldighet alltid bör föreskrivas, kan jag därför ej förorda.

Vad angår anslagets storlek är det omöjligt att göra några förhandsberäkningar. Skall verklig nytta därmed vinnas, torde anslaget dock ej böra tillmätas alltför knappt. Det av utredningsmännen föreslagna beloppet, 3,000,000 kronor, förefaller vara väl avvägt. Jag tillstyrker en medelsanvisning av denna storlek. Efter samråd med chefen för finansdepartementet föreslår jag, att beloppet anvisas såsom reservationsanslag under tionde huvudtiteln. I anslutning till vad statskontoret uttalat synes någon medelsanvisning för ändamålet redan å löpande riksstat icke behöva ifrågakomma.

3. Ökat bidrag till uppfinnarekontoret.

Utredningen. I statsverkspropositionen till 1934 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln ett anslag å 8,000 kronor såsom bidrag till ett uppfinnarekontor att upptagas i patent- och registreringsverkets stat. Såsom villkor för bidragets tillgodonjutande föreslogs skola gälla, att, oavsett konsultationsavgifter och andra dylika inkomster, ett belopp, motsvarande minst hälften av bidraget, tillfördes kontoret i bidrag från enskilt håll, samt vidare, att statsmyndighet skulle äga att utse ledamot i kontorets styrelse och revisor för granskning av dess verksamhet och räkenskaper, ävensom att kontoret skulle vara skyldigt att till statsmyndighet avgiva rapport rörande verksamheten.

Sedan riksdagen bifallit vad sålunda föreslagits samt ett årligt bidrag om sammanlagt 4,000 kronor garanterats från tre olika industrikoncerner, trädde kontoret i verksamhet den 1 juli 1934. Kontoret har sedermera jämväl under följande budgetår erhållit bidrag av statsmedel med samma belopp som det första gången beviljade eller 8,000 kronor årligen. Beloppet har härvid anvisats såsom särskilt anslag under tionde huvudtiteln. Enligt riksdagens skrivelse den 13 mars 1940, nr 10, har senast för budgetåret 1940/41 anvisats för ifrågavarande ändamål ett anslag å sagda belopp. Såsom villkor för bidragets åtnjutande har bibehållits fordran på bidrag från enskilt håll, oavsett konsultationsavgifter, av belopp motsvarande minst hälften av statsanslaget.

Uppfinnarekontorets ändamål anges i dess stadgar vara att »bedriva upplysnings- och rådgivningsverksamhet i frågor, som falla inom området för uppfinningar, dessas patentskydd och tillgodogörande». Kontoret står under ledning av en styrelse, bestående av fem ledamöter med två suppleanter, av vilka svenska uppfinnareföreningens styrelse utser fyra ledamöter och de båda suppleanterna samt patent- och registreringsverket en ledamot. Revisorererna äro två med en suppleant, av vilka svenska uppfinnareföreningen utser en revisor och en suppleant under det att patent- och registreringsverket utser en ordinarie revisor.

Kontorets arbete ledes av en föreståndare med biträde av en ingenjör såsom assistent samt ett skrivbiträde. Personalens löneförmåner äro: föreståndaren 6,000 kronor per år, dock att, då förhållandena så medgivit, ytterligare någon ersättning utgått i form av gratifikation vid årets slut (för räkenskapsåret 1938/39 uppgingo således föreståndarens samtliga avlöningförmåner till 7,250 kronor); assistenten 5,000 kronor om året; skrivbiträdet 275 kronor i månaden. Härjämte utbetalar kontoret avlöning åt semestervikarier.

Kontorets ekonomi framgår av följande vinst- och förlusträkning för räkenskapsåret $\frac{1}{7}$ 1938— $\frac{30}{6}$ 1939 samt balansräkning per den $\frac{30}{6}$ 1939:

Vinst- och förlusträkning för tiden $\frac{1}{7}$ 1938— $\frac{30}{6}$ 1939.

Inkomster:

Reserverade medel från föregående år	7,650: 89
Statens och enskildas bidrag	12,000: —
Konsultationsavgifter m. m.	12,031: 67
	Kronor 31,682: 56

Utgifter:

Löner	18,176: —
Hyra	1,500: —
Städning	320: —
Porto	721: 85
Utensilier	546: 25
Diverse omkostnader	175: 48
Annonser	1,317: 55
Telefon	156: 50
Styrelsearvoden	90: —
Revisionsarvoden	400: —
Skatter	170: —
Avskrivningar (kontorsinventarier)	25: 50
Reserverade medel från föregående år	7,650: 89
» » » tiden $\frac{1}{7}$ 1938— $\frac{30}{6}$ 1939	432: 54
	Kronor 31,682: 56

Balansräkning den 30/6 1939.

Tillgångar:

I kassa	131: 92
Innestående å sparkasseräkning	4,163: 88
» » checkräkning	5,153: 60
» » postgirokonto	203: 03
Inventarier	1: —
	Kronor 9,653: 43

Skulder:

Förskott från A.-B. Stockholms Bryggerier	1,000: —
Skuld till revisorerna	400: —
Skatt för året	170: —
Reserverade medel	8,083: 43
	Kronor 9,653: 43.

Omfattningen av kontorets verksamhet framgår av följande, i dess senaste årsberättelse lämnade uppgifter:

Under femårsperioden 1 juli 1934—30 juni 1939 har kontoret anlitats av 5,673 personliga besökande, av vilka 1,414 eller 25 % icke betalade någon konsultationsavgift, medan 1,752 eller 31 % betalade en avgift av 1 krona och 2,471 eller 44 % erlade högre avgift. Under samma tid inkommo till kontoret 8,271 skrivelser och utgingo därifrån 10,343 skrivelser. Såväl inkomna som utgående skrivelser liksom också de influtna konsultationsavgifterna fördela sig särdeles jämnt över hela femårsperioden. Ett stort antal icke registrerade förfrågningar i uppfinnareärenden hava även inkommit och besvarats telefonledes.

Några siffror utvisande antalet uppfinningar, beträffande vilka genom kontorets förmedling patent beviljats eller vilka kommit till praktisk användning, finnas ej.

Till stöd för sitt förslag om ökat statsbidrag till uppfinnarekontoret för dess verksamhet hava *utredningsmännen* anfört följande:

Vid sammankomster, som utredningsmännen haft med representanter för uppfinnarna, hade vitsordats och genom i övrigt inhämtade uppgifter hade bestyrkts, att uppfinnarekontoret under den tid, det existerat, fyllt ett stort behov på ett mycket gott sätt samt tillvunnit sig uppfinnarnas förtroende. Av i kontorets senaste årsberättelse lämnade uppgifter framginge bland annat, att under femårsperioden 1 juli 1934—30 juni 1939 antalet personliga besökande i medeltal per år uppgått till över 1,100 samt att i medeltal över 2,000 skrivelser årligen expedierats. Uppfinnarekontorets icke minsta betydelse torde hava legat däri, att det på ett tidigt stadium, innan större kostnader eller arbete nedlagts på en uppfinning, bedömt densamma såväl ur praktisk som nyhetsynpunkt samt avrått från dess fullföljande, om den befunnits värdelös eller förut känd. I övrigt hade verksamheten huvudsakligen varit av patentrådgivande art. Att resultatet kunnat bli så tillfredsställande som det nu antyddas, torde till stor del vara att tillskriva det förhållandet, att kontoret alltifrån sin tillkomst haft förmånen att hava en föreståndare, vilken med ett levande intresse för uppgiften förenat en på egna

mångsidiga och mångåriga erfarenheter dels såsom uppfinnare och dels såsom ordförande i svenska uppfinnareföreningen grundad kännedom om uppfinnarnas svårigheter och om de hjälpmöjligheter, som kunde förefinnas. På grund av särskilda omständigheter hade han dessutom sett sig i stånd att åtnöjas med en avlöning, cirka 6,000 å 7,000 kronor om året, vilken uppenbarligen icke stode i rimlig proportion till det arbete, som vore förenat med föreståndarbefattningen, och de fordringar, vilka i övrigt måste ställas på befattningens innehavare. Att det för kontoret under dess utvecklingsår varit av stor betydelse att arvodet till föreståndaren kunnat fastställas så lågt som skett torde utan vidare vara klart, liksom även, att det för framtiden icke finnes någon som helt utsikt att för en dylik lön kunna såsom föreståndare förvärva en person med liknande kvalifikationer.

Redogörelsen för kontorets verksamhet utvisade, att kontorets arbetsvillkor även i övrigt varit blygsamma. Sålunda finge framhållas, att den till den biträdande ingenjören utgående avlöningen, 5,000 kronor om året, måste betecknas såsom låg, om densamma sattes i relation till de för dennes arbetsuppgifter nödvändiga kvalifikationerna. I likhet med föreståndaren måste nämligen den biträdande ingenjören väl behärska största möjliga område av tekniken samt äga stor sakkännedom och mångsidig erfarenhet inom patentområdet, så att han vid frånvaro för föreståndaren kunde träda i dennes ställe. Kontoret hade vidare måst åtnöja sig med ett mycket ringa lokalutrymme — två små rum — i vilka varken nödig arbetsro kunnat beredas personalen eller nödvändiga utrymmen för förvaringsmöbler och dylikt kunnat erhållas.

En annan icke oväsentlig olägenhet i kontorets hittillsvarande verksamhet hade varit, att statsbidraget, 8,000 kronor om året, varit sammankopplat med det villkoret, att ett belopp, motsvarande minst hälften därav, skulle garanteras från privat håll. Detta villkor hade i förutsättningarna för kontorets verksamhet infört ett osäkerhetsmoment, som försvärat den planmässiga utvecklingen.

Utredningsmännen vore av den bestämda uppfattningen, att en av de viktigaste åtgärder, som kunde vidtagas för att stödja uppfinnarverksamheten och nyttiggöra densamma för samhället, vore att möjliggöra ytterligare utveckling av uppfinnarekontorets verksamhet. Utredningsmännen funne åtgärder i detta syfte så mycket mera nödvändiga, som det torde kunna förväntas, att genomförandet av de förslag, utredningsmännen i andra hänseenden framlade, komme att medföra ett ökat arbete för uppfinnarekontoret och pålägga detsamma ökat ansvar. Utredningsmännen förutsatte sålunda, att ett samarbete mellan den föreslagna uppfinnarnämnden och uppfinnarekontoret komme att äga rum både på det sättet, att de uppfinnare, vilka önskade patentskydd, hänvisades till kontoret för erhållande av råd och anvisningar i detta hänseende, och därigenom, att rekommendationer, som en uppfinnare till äventyrs kunde erhålla från uppfinnarekontoret, bleve av värde vid nämndens bedömande av ärendet.

Med utgångspunkt från det anförda ville utredningsmännen förorda, att uppfinnarekontoret tilldelades ett ökat statsbidrag till sin verksamhet. Vid den beräkning av uppfinnarekontorets utgifts- och inkomststat, som borde ligga till grund för avvägning av statsbidragets storlek, ansågo utredningsmännen det nödvändigt räkna med höjda avlöningar såväl till föreståndare som till den biträdande ingenjören. Den nuvarande föreståndaren vore över 70 år. Med de avlöningsmöjligheter, som uppfinnarekontoret för närvarande hade, skulle hans avgång komma att få mycket olyckliga följder för kontorets verksamhet. Enligt utredningsmännens mening borde arvodet till

föreståndaren, om en dugande kraft skulle kunna erhållas, beräknas till 12,000 kronor om året. Till den biträdande ingenjören torde, med hänsyn till vad tidigare anförts rörande de fordringar, som måste ställas på denne, böra utgå ett årsarvode av 8,000 kronor. För anställande av övrig erforderlig arbetskraft torde tillvidare ett belopp av 6,000 kronor böra avses. Sistnämnda belopp beräknades förslå för avlönande av ett kanslibitråde efter 3,600 kronor för år samt för tillfällig arbetshjälp, semestervikarier och dylikt. Sammanlagda avlöningskostnaderna skulle då uppgå till 26,000 kronor.

Vad omkostnaderna beträffade torde, i samband med att verksamheten utvidgades, utgifterna för expenser komma att stiga varjämte, enligt vad redan framhållits, större lokalutrymmen vore ofrånkomliga. Utredningsmännen föreslog, att kostnaden för hyra, lyse och värme upptoges till 3,000 kronor om året. Omkostnaderna i övrigt, för närvarande uppgående till i runt tal 3,000 kronor årligen, torde böra beräknas till 5,000 kronor.

Utgiftsstaten skulle sålunda komma att sluta å $(26,000 + 3,000 + 5,000 =)$ 34,000 kronor.

Utredningsmännen ansåge rimligt, att statsbidraget avpassades så att det motsvarade kostnaderna för föreståndarens och den biträdande ingenjörens arvoden och således utginge med 20,000 kronor. För bestridande av övriga utgifter, av utredningsmännen beräknade till 14,000 kronor, skulle uppfinnarekontoret alltså få lita till inflytande konsultationsavgifter och eventuella frivilliga bidrag. I anslutning till vad förut anförts förordade utredningsmännen i detta sammanhang, att fordran icke uppställdes på visst minimibidrag från enskilt håll såsom villkor för statsbidragets tillgodonjutande. Förslag till inkomst- och utgiftsstat torde av uppfinnarekontoret årligen böra underställas Kungl. Maj:t för prövning och fastställelse.

Det föreslagna ökade statsbidraget torde böra utgå från och med nästa budgetår. Då riksdagen redan beviljat ett anslag av sedvanlig storlek, 8,000 kronor, torde alltså böra utverkas ett tilläggsanslag av 12,000 kronor.

Utredningsmännen ingå i detta sammanhang på frågan om viss ändring i grunderna för sammansättningen av kontorets styrelse och på spørsmålet om riktlinjerna för kontorets fortsatta verksamhet. I dessa ämnen hava utredningsmännen anført följande:

I samband med den föreslagna ökningen av statsbidraget torde, i syfte att vinna ett bredare underlag för och stöd åt uppfinnarekontorets verksamhet, grunderna för sammansättningen av kontorets styrelse böra ändras. Utredningsmännen förordade i detta hänseende, att ordföranden i styrelsen förordnades av Kungl. Maj:t. Övriga ledamöter torde böra vara fyra till antalet och utses, en av svenska uppfinnareföreningen, en av svenska teknologföreningen, en av Sveriges hantverksorganisation och en av landsorganisationen. Suppleanter i styrelsen borde utses efter enahanda grunder som de ordinarie ledamöterna.

För granskning av uppfinnarekontorets räkenskaper torde böra årligen utses två revisorer med var sin suppleant. Av dessa torde utses en revisor och en suppleant av Kungl. Maj:t samt en revisor och en suppleant av uppfinnareföreningen.

Utredningsmännen ansåge sig kunna räkna med, att uppfinnarekontorets verksamhet liksom hittills drevs så, att intressekonflikt med de privata patentombuden undvekes. Den konkurrens, som på detta område kunde tänkas uppkomma, vore av samma slag som på sjukvårdens område kliniker-nas konkurrens med de privata läkarna och på rättshjälpens område de of-fentliga rättshjälpsanstalternas konkurrens med de enskilda advokaterna. De

principer, som kontoret hittills tillämpat i sin verksamhet, syntes, så långt för utredningsmännen vore bekant, hava varit lyckliga. Erfarenheten hade sålunda visat, att även om till en början en viss misstrogenhet från de privata patentbyråernas sida gjort sig gällande det dock i stort sett varit möjligt att undvika konflikter. Uppfinnarekontorets klientel hade huvudsakligen kommit att bestå av personer, som intresserat sig för mekaniska detaljanordningar, mindre maskiner, byggnadsmateriel m. m. sådant, under det att industriella företag, uppfinnare av mera omfattande nya processer och dylikt i allmänhet föredragit patentbyråerna med dessas större resurser, möjlighet att hålla sig med specialingenjörer, bättre förbindelser med utlandet m. m. De personer, som anlitat uppfinnarekontoret, hade vidare till mycket stor del varit obemedlade eller mindre bemedlade. Utredningsmännen förutsatte, att de gränslinjer, som sålunda uppdragits för uppfinnarekontorets verksamhetsområde, komme att följas även i fortsättningen.

Yttranden. Utredningsmännens förslag har i huvudsak tillstyrkts i samtliga yttranden.

Från några håll har emellertid uttalats önskvärdheten av en ytterligare höjning av det årliga statsanslaget till uppfinnarekontoret, för att kontoret skulle kunna möta alla de ökade krav som komme att ställas på detsamma.

Sålunda anför *svenska uppfinnareföreningen* till stöd för en ifrågasatt höjning av statsbidraget till 25,000 kronor, att det vore troligt, att kontorets inkomster från konsultationer icke komme att ökas i proportion till den ökade arbetsbördan, samtidigt som omkostnaderna komme att stegas.

Även *uppfinnarekontoret* har funnit det välbetänkt om statsbidraget upptoges till 25,000 kronor. Kontoret framhåller, att skillnaden mellan det av utredningsmännen förordade statsbidraget och de av dem beräknade årliga utgifterna för kontoret belöpte sig till 14,000 kronor, vilken summa måste läckas genom konsultationsavgifter från mestadels obemedlade uppfinnare. Det vore givetvis antagligt, att kontorets verksamhet, om utredningsmännens förslag förverkligades, komme att utökas men därmed ökades också dess utgifter. Med hänsyn till kontorets klientel hade det varit mycket önskvärt, om inkomsterna från konsultationsavgifter kunnat beräknas till ett mindre belopp än som nu skett. Det vore nämligen mindre lyckligt, om kontoret av hänsyn till sin ekonomi skulle anse sig behöva höja konsultationsavgifterna.

Patent- och registreringsverket framhåller — utan att dock ifrågasätta någon ökning av det av utredningsmännen föreslagna anslagsbeloppet — att det syntes något osäkert, om man för ett årsarvode av 8,000 kronor skulle i framtiden kunna såsom biträdande ingenjör vid kontoret förvärva en person med de kvalifikationer, som måste anses önskvärda för denna befattning.

Svenska teknologföreningen uttalar, att det föreslagna anslaget till kontoret syntes föreningen vara i lägsta laget.

Svenska patentombudsföreningen, som förklarar sig icke hava något att erinra mot ökat anslag till uppfinnarekontoret, säger sig dock utgå därifrån, att — för undvikande av icke avsedd användning av statsmedel — hjälp med uppfinningars patentering av kontoret icke finge lämnas andra personer än sådana, som styrkte sin medellöshet. I samband härmed ville föreningen

fästa uppmärksamheten på de uttalanden i utredningsmännens motivering, där det förutsattes, att den föreslagna uppfinnarnämnden alltid skulle hänvisa de uppfinnare, som önskade patentskydd, till uppfinnarekontoret. Sådan hänvisning borde, enligt föreningens mening, lämpligen även kunna ske direkt till de praktiserande patentombuden.

Med avseende å de föreslagna ändrade grunderna för sammansättningen av uppfinnarekontorets styrelse framhåller *statskontoret*, att Kungl. Maj:t syntes böra hava att utse en ledamot förutom ordföranden. I anslutning härtill borde antalet styrelseledamöter ökas från fem till sex.

Sveriges industriförbund uttalar, att, då enligt vad utredningsmännen framhållit, kontorets klientel huvudsakligen kommit att bestå av personer, som intresserat sig för mekaniska detaljanordningar, mindre maskiner, byggnadsmateriel m. m. sådant, det syntes förbundet motiverat, att styrelsen även komme att inrymma en representant för den industriella företagsamheten, måhända lämpligen för den mekaniska verkstadsindustrien.

Svenska uppfinnareföreningen hemställer om rätt att utse två ledamöter i kontorets styrelse. Denna hemställan biträdes av *uppfinnarekontoret*, under framhållande av föreningens betydelsefulla ställning såsom i hög grad företrädare och målsman för den svenska uppfinnarverksamheten.

Departements-
chefen.

Utredningsmännens förslag om ökat statligt stöd åt uppfinnarekontoret har såsom nämnts vunnit gillande i samtliga i denna del avgivna yttranden. Då uppfinnarekontoret under en följd av år på ett efter vad det vill förefalla förtjänstfullt sätt skött sin verksamhet, synes det också mig önskvärt, att kontoret beredes möjlighet att fortsätta och utveckla rörelsen i den utsträckning omständigheterna föranleda. En förutsättning härför torde, särskilt då genom inrättandet av den föreslagna statens uppfinnarnämnd ökade krav lära komma att ställas på kontoret, få anses vara, att en ökning av statsbidraget kommer till stånd. Utredningsmännens förslag angående dettas beräkning finner jag lämpligt avvägt. Bidraget torde alltså böra utgå med 20,000 kronor om året, innebärande en höjning med 12,000 kronor.

Vad angår villkoren för bidragets åtnjutande biträder jag utredningsmännens förslag, att nuvarande fordran på visst minimibidrag från enskilt håll icke bibehålles samt att kontorets utgifts- och inkomststat årligen skall underställas Kungl. Maj:t för prövning och fastställelse. Med anledning av de synpunkter, vilka i yttrandena framkommit beträffande styrelsens sammansättning, förordar jag, att antalet styrelseledamöter utökas till sju med samma antal suppleanter, varigenom utrymme kan beredas dels för en representant för den industriella företagsamheten dels ock för ytterligare en representant, utom den av utredningsmännen föreslagna, för svenska uppfinnareföreningen.

De personer, som anlita uppfinnarekontoret, äro, enligt vad utredningsmännen framhållit, till mycket stor del obemedlade eller mindre bemedlade. Det är att antaga, att förhållandet härutinnan blir oförändrat i fortsättningen. Då statsunderstödet icke bör få medföra någon illojal konkurrens

med de privata patentombuden, förutsätter jag, att kontoret beträffande andra klienter än de nu nämnda icke tillämpar lägre taxor än som med hänsyn till besvär och kostnader kunna anses skäligen. Något förbud för kontoret att mottaga annat klientel än obemedlat eller mindre bemedlat synes däremot, bland annat med hänsyn till vad utredningsmännen anfört rörande den naturliga gränsdragning som från andra utgångspunkter under åren kunnat ske mellan de privata patentombudens och uppfinnarekontorets verksamhetsfält, icke böra meddelas.

För nästa budgetår har, såsom nämnts, redan av riksdagen beviljats ett anslag till uppfinnarekontoret av 8,000 kronor. Jag tillstyrker på grund av vad här anförts, att ett ytterligare anslag av 12,000 kronor nu begäres anvisat för ändamålet.

Under åberopande av det anförda och under framhållande av att proposition i ärendet torde jämlikt § 54 riksdagsordningen kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1940/41 under tionde huvudtiteln anvisa

- 1) till *Statens uppfinnarnämnd: Administrationskostnader* ett *förslagsanslag* av ..... kronor 33,000;
- 2) till *Statens uppfinnarnämnd: Undersöknings- och försökskostnader* ett *reservationsanslag* av .. kronor 300,000;
- 3) till *Exploatering av vissa uppfinningar* ett *reservationsanslag* av ..... kronor 3,000,000;
- 4) till *Ytterligare bidrag till uppfinnarekontoret* ett *anslag* av ..... kronor 12,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Sehlberg.